

Lipa in kamnitna miza se še dandanes vidite na dvorišču grada. Še danes se obiskovavec Buhlava hladi pod senco stare lipe.

Janko Vijanski.

Serbska národna pesem.

Poslovenil J. Kobe.

Zgodaj vstane Kraljeviču Marko,
Rano ide čez Kosovo ravno.
Kadar je bil na vodi Servani,
Srečala ga Kosovka devotka;
Božjo pomoč naziva jej Marko:
„Božja pomoč, Kosovka devotka!“
Devotka se do zemlje poklanja:
„Zdrav mi bodi, junak nepoznani!“
Al jej Marko začne govoriti:
„Draga sestra, Kosovka devotka!
Lepa ti si, sestra mlaja bila!
Krasnega si života in rasti,
Rumenila, žlahnega pogleda!
Al te, draga, kita pokazila,
Kaj si tako, mila osivela?
Kaj da mlada srečo si zgubila?
Al zbog ¹⁾ sebe, al zbog svoje

majke?
Al zbog svojga starega očeta?“
Roni ²⁾ solze Kosovka devotka,
Pa govori Kraljeviču Marku:
„Dragi brate, junak nepoznani!
Nisem sreče zbog sebe zgubila,
Ne zbog sebe, ne zbog svoje majke,
Ne zbog svojga starega očeta;
Marveč tužna srečo sem zgubila,
Glej devet je že godin minulo,
Kar je došel Arap prekomurec
Pa Kosovo od cesara najmil
In narinil silnost na Kosovo.
Kosovo ga poji ino hrani.
Pa je drugo silnost nam učinil:
Kdor moža se trideset cekinov,
Kdor se ženi trideset in štiri,
Kdor jih ima, ter toliko daje,
Tak junak se more oženiti,
In devotka mlada udomiti;
Moji brati pa so siromašni,
Nezmorejjo, da toliko dajo,
U tem sem ti jādna ³⁾ zaostala,
Ter se nisem mlada udomila,
Zarad ⁴⁾ tega srečo sem zgubila.
Pa še zato nebi žalovala,
Da ne da se nam mladim možiti,
In junakom mladim oženiti;
Nego gledaj! večje še nadloge,
Še je večje silnost nam narinil:
Ker si išče za hotnost devotke
Černi Arap, da ga Bog ubije!
Obredilo ⁵⁾ se je vse Kosovo,
Al zdaj na me tužno versta dojde,
Da mu tužna jaz ljubovca bodem.
Pa jaz mislim in razmišljam misli:
„Mili Bože, kaj bi in kako bi?
Al bi jādna u vodo skočila,
Ali bi se mlada zadušila?
Raj bi, brate, pogubila glavo,
Ko ljubila domovine vraga!“
Al jej Marko počne govoriti:

„Draga sestra, Kosovka devotka!
Nešali se, u vodo neskači,
Nekar sebi smerti učiniti,
Nekar, sestra, duše ogrešiti!
Le mi kaži Arapove dvore,
Kje so dvori črnega zamurca?
Imam nekaj z njim jaz govoriti.“
Devotka mu jame govoriti:
„Dragi brate, junak nepoznani!
Pokaj prašaj za njegove dvore?
Po njih prašaj? ostali mu pusti!
Morebit si našel si devotko,
Pa mu revež nosiš svatbarino; ⁶⁾
Morebiti si materin edinec,
Pa češ, brate, ondi poginiti,
Kaj bo mati sama ti počela?“
Marko seže z roko u žepove,
Ter izvadi trideset cekinov:
„Na ti sestra, trideset cekinov,
Pa se hrani, dokler te kruh najde;
Le pokaži Arapove dvore,
Jaz bom platil svatbarino za te.
Zakaj bi me zamurec pogubil,
Kadar imam, sestra, dosti blaga,
Jaz bi platil vse Kosovo ravno,
Kako ne bi svatbarino za te.“
Devotka mu stane ⁷⁾ govoriti:
„Niso dvori, le šotori pusti.
Le pogledaj doli čez Kosovo,
Kjer se vije svilená bandera,
Tam je šotor črnega zamurca,
Okol njega ulica zelena,
Ulica vsa z glavam' naperjena.
Ni pretekla še nedelja danov,
Kar je besni zamurec sosekel
Sedemdeset in sedem junakov
Kosovčanov, nesrečnih ženinov.
Arap ima četerdeset hlapcov,
Ki čuvajo stražo okol njega.“
Kadar Marko zaslišal besede,
Svojga šarca verlo je razserdil,
Krenul šarca, odšel čez Kosovo,
Iz kopita živi ogenj seva,
Iz nosnic pa moder plamen šviga.
Serdit Marko jezeli čez Kosovo;
Roni solze čez junaško lice,
Skoz solze pa jādno spregovarja:
„Oj davori, ⁸⁾ ti Kosovo ravno!
Kaj si danas dočakalo tužno,
Posle našga kneza častitega,
Da zamurci zdaj po tebi sode!
Jaz sramote podnesti nemorem,
Ni žalosti velike terpeti,
Da zamurci tako silnost čine,
In da ljube mlade ⁹⁾ in devotke,
In častito našo kervco kvare.
Danas čo vas, bratje, osvetiti,
Osvetiti ali poginiti!“

(Konec sledi.)

¹⁾ Zbog pri belih Krajncih kar drugod zavolj; ²⁾ roniti se rabi pri belih Krajncih le od solz, ravno to, kar solze prelivati, točiti; ³⁾ jādna ravno to kar tužna; le poudark loči od jādna, to je jezna. Med belimi Krajnci ima jādna, kamen, dreven in tužen vse en pomen; ⁴⁾ zarad med belimi Krajnci ravno to kar zbog in zavolj; ⁵⁾ obrediti se, obiti se, očrediti se, na pr. selo se je obašlo; ⁶⁾ ženitna dača; ⁷⁾ stanem govoriti med belimi Krajnci toliko, kolikor jamem, začnem govoriti; ⁸⁾ joj! gorje! ⁹⁾ nevesta, tako se zove še celo leto po poroki.

Slovanski popotnik.

* Radosti vredna je iskrenost, ki se v najnovejši dōbi prikazuje na polji književnosti česke. V kratkem času zagledali so beli svet izverstni izdelki mladih pesnikov, ki

dostojno obetajo, da tudi v prihodnost českim Vilam ne bo manjkalo verlih delavcov. Zlasti opomnimo pesmi „Alfred“ Vitězslava J. Háčka, ki je vsa polna pesniškega duha in krasote. Ako pomislimo, da je imenovano delo prvi izdelek mladega pesnika, moramo tem več občudovati lepe sposobnosti njegove, ktere mu pripravljajo znamenito ime v kolu pesnikov slovanskih. Imenovani pesnik namirja skoro izdati drugo junaško pesem, ktera bo s svojo veljavnostjo, česar nam je prva porok, sosebno tudi občinstvo jugoslavensko razveselila, ker je celi predmet vzeti iz naroda. — „Pan Višinsky“ nazvana je šaljiva pesem Gustava Pfliegera. Do sada prišel je na svetlo le prvi zvezek, po katerem soditi bo obogatil pesnik književnost česko z delom, ki razodeva umen in zdrav humor. — Jan Neruda je izdal zbirko manjih pesem pod naslovom „Hrbítovní kviti“, med kterimi imajo sosebno nektare pesniško vrednost. Razun teh se je tudi gosp. V. Lešetický poskusil na pesniškem polji, pa ni mu bila sreča dobrohotna. Poskusil se je s pesmijo „Hynek a Rachel?“ Dasi tudi je celi predmet resnoben, celó žalosten, te vendar dostikrat sili smeh, in zdí se ti, kot bi bil hotel pisatelj pisati satiro. — Pa, kje je žito brez plevelja? Z nekoliko srečnejim uspehom napisal je tudi F. Volšovský svoje „Kunětické melodie.“ Ravno to velja tudi o „Krivokladu“ gosp. C. B. Keicel-a. Naj opomnim tu še o almanahu, kteri bo izšel tekoče leto; posvečen je spominu K. H. Mahý-u, slavnemu pesniku, ki je žalibog prezgodaj umerl. Najkrasniša njegova pesem je nazvana „Maj“, zatoraj bo tudi naslov almanaha „Maj.“ Zapopadel bo spise najizverstniših pesnikov književnosti česke kot K. Jaromira Erbená, R. Sabine, gospodične Božene Němcove in drugih. — Drugo delo je „Humoristički ilustrirani kalendár“, ktero bo izdalo uredništvo novega časopisa „Humorističké listy.“ Toliko naj bo rečeno o sedanjí česki beletristiki; drugikrat kaj več o razvitku znanstvene književnosti česke. Tako se piše „Nevenu“ iz zlatnega Praga.

* V Belem gradu izdaja se drugi zvezek povestnice serbskega národa od A. Majkova, ruskega profesora na vseučilišču Moskovskem; izhaja v serbski prestavi kot mesečna priloga k „Serbskim Novinam.“ Na pridani tablici v kamnotisu so posneti obrazi kraljev Radoslava, Vladislava in Uroša Vélikega. Lumir.

* Znamenitega dela: „Slovar jezika slovanskega šesterih glavnih narečij“ od prezgodaj umerlega pisatelja J. Franta (Šumavskega) prišel je na svetlo četvrti zvezek, kterega nadaljuje g. Josip Rank, ki je 15 let z njim (Frantom) v slovstvenih zadevah živel in kteremu je že na smertni postelji poročil zadnjo željo: slovanský slovník se dokoná! O izverstnosti dela nam tu ni treba govoriti, ker vsega nam je že ime pisateljevo porok; le toliko povémo, da se bo delo urno nadaljevalo, da kmalo pride to izverstno delo celo na svetlo in se bo izpolnila volja domoljuba umerlega.

Pražské Noviny.

* Leon Rogalski v Varšavu izdal je poljsko delo pod naslovom: Istorija slavenskih narodov z osobitim ozirom na njih duševni in književni razvitek. Sedmica.

* Gospod Jurkovič, profesor na osečki gimnazii naznanja, da je ravno izšel prvi zvezek „Narodnih pesama bosanskih i hercegovačkih“, ktere je bil nabral pokojni Franjo Jukič in njegov prijatelj gospod Martič in jih je sadaj izdal gospod F. Kunič. Vsaka knjiga, ki jo je pokojni Jukič izdal, je bila berzo poprodana zlasti iz tega vzroka, ker je pisatelj tako umevno, zraven pa še tako mično in lepo pisal. V gori omenjenem zvezku je dvajset pol v veliki osmerki. Cena je knjigi, kolikor je mogoče, silno nizka, ker zvezek prvi veljá le 1 goldinar v srebru. Da bi se to važno delo le urno nadaljevalo!

* Ivan Filipovič, učitelj požeški, vabi na naročilo na koledar nazvan: „Národna knjiga“ za leto 1859. Soditi po letošnji „Narodnoj knjizi“ zasluži ona gorkega priporočevanja tudi za prihodnje leto.

* Ruski pisatelj N. V. Gerbel zbira zdaj ruske prevode veleslavnega pesnika poljskega Ad. Mickiewieča, da jih bo izdal. Ravno ta pisatelj je izdal tudi ruski prevod pesmi Schillerjevih in njegovo izdanje je verlo in dobro. Sedmica.

* Smrt Smail-Age Čengiča. Pjesma Ivana Mažuranića. Novo izdanje. U Zagrebu. Na korist penzionskega zavoda za vdove in sirote pravoslavne obreda v Dalmcii. Tako je naslov najkrasnejega ploda novejše književnosti jugoslovanske Ivana Mažuranića, slavnega pesnika jugoslovanskega. Že davno so častitelji Mažuranovićeve muze želeli, naj bi se natisnila prekrasna pesem v posebnem izdanju. „Iskra“, v kateri je bila pervikrat zagledala beli svet, je že sadaj redka in „Cvetnik serbske slovesnosti“ dr. Ivana Subotića, kjer je pretiskana, je namenjen drugi potrebi. Gosp. dr. Tkalac zaslužil je tedaj veliko hvalo, da je poskerbil novo posebno izdanje imenovanega epičnega speva, kteremu enakega ni v naši književnosti. Potrebno je le, da občinstvo jugoslavensko že skoraj ume, kar je mikavno in krasno, da si ga mnogo omisli. Sliši se, da misli gospod dr. Tkalac tudi izdanje v cirilščini preskerbeti, berž ko se vse izdanje z latinico razprodá. Sedmica.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska. Kupčija pretekli teden zopet ni bila velika, ker tisti, kateri prodajajo, žito predrago deržé, oni pa, kateri kupujejo, nečejo drago plačevati. Prodalo se je pšenice: 5000 vagánov bečkereške po 3 fl. 12 kr. do 3 fl. 27 kr.; 5000 vagánov pančovaške po 3 fl. 10, 15 in 20 kr.; 1500 vagánov bečeske po 3 fl. 30 kr.; turšice sirmiške, nove 3000 vagánov po 2 fl. 32—36 kr., 900 vagánov bosniške po 2 fl. 24 kr. in 6000 vagánov ovsa.

Iz Istre 20. julija. Tri mesce je že preteklo, kar zdihujemo po dežju. Bati se je, da bo presilna suša vse upanje kmetovavcov ugonobila. Kjer ni drevja, je skoro vse popaljeno; kdor pa vé, da se dá v Istri drevje na perstih izšteti, si more lahko misliti, pri čem da smo. Verh tega dohajajo iz vseh krajev žalostinke, da se tersna bolezen huje napoveduje, kakor preteklo leto; ali je to res ali ne, ne morem povedati; gotovo je pa, da se je mnogo tersja usušilo. Studenci so skoro vsi usahnili, vode v rupah začne zmanjkovati, in ta kapljica, kar je še je, ni za pijačo; vino je silno drago, — z eno besedo: ako nam milost božja skoro ne odloži, bomo žeje skoperneli.

Iz Celovca. 24. t. m. je naš škof, prečastiti gospod Adalbert Jožef Lidmanski nagle smerti za mertudom umerl.

Iz Ljubljane. ♂ V poslednjem zboru je mestnega predstojnika namestnik, gosp. Gutman odbornikom na znanje dal, da je visoka vlada gledé na grozno nesrečo v Majncu njih prošnjo uslišala in veléla, naj se velike zaloge smodnika in družega strelíva odpravijo z ljubljanskega grada. Vsled tega povelja so se kanone z dotičnim strelívom te dni odpeljale v Terst, smodnik pa se je spravil v shrambe zunaj Ljubljane v tako imenovani „Pulverthurm.“ Dalje je gospod namestnik odboru naznanil, da kakor po glavnih mestih vseh deželá našega cesarstva, se ima po najvišjem ukazu tudi v Ljubljani porod presvitle cesarice berž s kanonami razglasiti, in sicer tako-le: če bode cesarjevič (princ), se ima vstreliti 101krat, če pa cesaričnja 21krat; če bota dvojčka cesarjeviča 202krat, če pa cesaričnji 42krat; če pa eden cesarjevič, ena pa cesaričnja pa 122krat. Če pride telegrafno naznanilo ponoči, se ima streljati berž drugo jutro. — V saboto so bile v naši realni šoli konecletne očitne preskušnje. Mikalo je

tudi nas slišati: ali so se fantje poslednjih dveh let te šole kaj prida naučili; zatoraj smo se podali k preskušnjam dopoldne. Rêči pa moramo, da vsak je mogel prav zadovoljen biti, kdor je slišal, kako so fantje odgovarjali, in vidil njih pisane in risane izdelke. V vseh naukih so se odrezovali hvalevredno, in posebno v kemii so celó majhni fantiči gospod vodju Peternel-u tako ročno odgovarjali, da se je vidilo, da jim ta koristna, pa za mlade glave tudi težka veda ni naučena bila kakor kanarčkom pesem; očitno je bilo, da so tudi razumeli kar so govorili in na tablo pisali. Iz vsega, kar se je izpraševalo in kar je bilo pisane in risane predloženega, smo posneli, da so nauki v realnih šolah prav za potrebe praktičnega življenja osnovani, naj se po doveršenih šolah podá mladeneč h kakršnemu koli rokodelstvu, obertnijstvu, kupčijstvu ali tudi kmetijstvu. Kmetijstvo, na priliko, bi moglo povsod prav veselo napredovati, ako bi premožni kmetje svoje sinove po doveršenih ljudskih šolah v nižje realke, po tem pa v kmetijske šole pošiljali. Ali žalibog! da se koristnost realnih šol še dostojno ne spoznava. Kmetom se ne more ta nemarnost za zlo jemati, ker njim ni ta reč še tako znana, kakor bi imela biti mojstrom in obertnikom v gosposki suknji po mestih, čeravno „Fremdenblatt“ pa „Telegraf“ berejo. — Slišali smo, da tehant kranjski, prečastiti gosp. korar Anton Kos, so izvoljeni stolni prošt v Ljubljani.

Iz Ljubljane. Ljubljanska hranilnica leto na leto napreduje. Živo dokazuje to njeni izkaz pretečenega polletja, v katerem je bilo po 3459 ljudéh vloženih 338 tavž. 939 fl.; svoje dnarje je pa ta čas iz nje vzelo samo 1704 ljudi, in sicer vsi skup 159 tavž. 555 fl. 16 kr. Z zapadlimi in iz hranilnice ne vzetimi, pa h kapitalu djanimi obrestmi se je od novega leta do poslednjega dné mesca junija premoženje pomnožilo za 219 tavž. 550 fl. 1 kr. Reservni zaklad se je ta čas pomnožil za 15 tavž. 885 fl. 5 kr. Ker je bilo celo od hranilnice oskerbovano premoženje o novem letu 2 milijona, 190 tavžent in 102 fl. 48 kr., poslednji dan mesca junija 1858 pa 2 milijona, 426 tavžent in 134 fl. in 28 kr., se je tedaj v tem času pomnožilo za 236 tavžent in 31 fl. 40 kr.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. Cesarski ukaz od 8. t. m. naznanja, kako se imajo odrajtovati štempelj in cesarske takse od pravnih opravil, pisem, spisov in uredskih djanj po vseh Svetih 1858, ko bo začel novi dnar veljati. Po tem ukazu se bo dajalo za štempelj in stanovitne cesarske takse po vseh Svetih v novem dnarji namesti 1 kr. sedanjega dnarja 2 nova krajcarja; namesti 2 kr. 4 novi kr.; namesti 3 kr. 6 novih kr.; namesti 6 kr. 12 novih kr.; namesti 15 kr. 30 novih kr.; namesti 30 kr. 60 novih kr. Namesti 1 fl. sedanjega dnarja se bo dajalo 1 fl. novega, namesti 4 fl. 4 fl. novega dnarja, namesti 8 fl. 10 fl. novega dnarja. Cesarske takse, ktere so v dosedanjem dnarji ustanovljene, se bodo tako odrajtovale, da se bo prihodnje namesti 100 fl. sedanjega dnarja pa 105 fl. novega plačalo, pa s tem razločkom, da bo prihodnje namesti vsacega neplačljivega drobčka plačevati bližnjo plačljivo celoto, to je, kdor ima v sedanjem dnarju pol krajcarja plačati, ne bo mogel tega storiti v novem dnarju, ampak $\frac{3}{8}$ kr. premalo ali pa $\frac{1}{8}$ preveč. Ker se premalo plačati ne smé, bo treba tû in tam kako drobtinico terpeti. Po tem bo štempelj od kvart, koledarjev in časnikov zopet poskočil, kakor bo tudi štempelj od oznanil večji; in sicer od kvart 15 novih kr. (dosedaj 8 kr.); od vsake pratike 6 novih kr. (dosedaj 3 kr.); od vsacega štempeljnu podverženega časnika 2 nova kr. (dosedaj 1 kr.) in od vsacega oznanila 30 novih kr. (dosedaj 15 kr.) itd. Zadnjič naznanja razpis dnarstvenega ministerstva, da sedanji štempeljski papir